

2013-01-14
Dnr 400-2011:3033

Rapport

efter kvalitetsgranskning av Studie- och yrkes-
vägledningen vid Hansåkersskolan
i Ragunda kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om Hansåkersskolan

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av studie- och yrkesvägledningen i grundskolan under hösten 2012 och våren 2013. Syftet med granskningen är att undersöka om eleverna på de granskade skolorna får den studie- och yrkesvägledning som de har rätt till enligt skollag och läroplan och att verksamheten är av kvalitet enligt på förhand definierade kriterier. Granskningen vid Hansåkersskolan i Ragunda kommun ingår i denna kvalitetsgranskning.

Hansåkersskolan besöktes den 13 -14 november 2012. Ansvariga inspektörer är Bellita Torén och Ulrika Palm. I denna rapport redovisar Skolinspektionen sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av studie- och yrkesvägledningen i grundskolan genomförs i totalt 26 kommunala och åtta fristående slumpvis utvalda skolor. I Ragunda kommun granskas även Anders-Olofsskolan. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som ingått i granskningen ger den övergripande rapporten en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra granskade skolor. Det enskilda beslutet placeras därmed i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Hansåkerskolan

Hansåkerskolan ligger i samhället Stugun i Ragunda kommun i Jämtlands län. Av statistik från statistiska centralbyrån framgår att de vanligaste yrkesområdena i kommunen är vård och omsorg samt tillverkning och utvinning.

Av uppgifter från kommunen för 2012 framgår att 66 procent av eleverna i kommunen var antagna på gymnasieskolor som tillhör Jämtlands gymnasieförbund varav 12 procent på introduktionsprogram, 12 procent var antagna i en fristående skola och 19 procent var antagna i en kommun utanför gymnasieförbundets område.

På Hansåkerskolan fanns läsåret 2011/12 145 elever i årskurserna 1-9 samt förskoleklass. Skolan är organiserad i två arbetslag, F-5 och 6-9. Vid tidpunkten för Skolinspektionens granskning har skolan en tillförordnad rektor som har haft uppdraget som rektor för Hansåkerskolan sedan april 2012. Hansåkerskolans studie- och yrkesvägledare är anställd som specialpedagog i skolan och arbetar 20 procent med studie- och yrkesvägledning.

Resultat

1. Eleverna får kontinuerlig vägledning av sådan kvalitet att de kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning

1.1 Eleverna har tillgång till en kontinuerlig vägledning och en vägledning inför val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.

Här undersöks om eleverna har tillgång till studie- och yrkesvägledare eller annan personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning tillgodoses. Vidare granskas om studie- och yrkesvägledningen ges kontinuerligt i utbildningen. Slutligen undersöks om vägledning och information inför gymnasievalet organiseras på ett sätt som ger eleverna underlag och förutsättningar att kunna göra väl underbyggda val av gymnasieutbildning.¹

¹ 2 kap. 29 § skollagen, Lgr 11 avsnitt 2.6

Vid kvalitetsgranskningen av Hansåkersskolan framkommer att skolans specialpedagog sedan år 2010 även arbetar med studie- och yrkesvägledning.²

Under läsåret 2012/13 är 20 procent av hennes tjänst avsatt för studie- och yrkesvägledning för Hansåkersskolans elever. Enligt den tjänstebeskrivning som Skolinspektionen tagit del av redovisas följande arbetsuppgifter i uppdraget som studie- och yrkesvägledare: Information till elever i årskurs 9 och deras vårdnadshavare inför det kommande gymnasievalet, vägledande samtal med enskilda elever inför gymnasievalet, löpande föräldrakontakter, att vara kontaktperson mellan grundskolan och gymnasiet samt att ordna studiebesök på gymnasieskolor, mässor och programdagar. Vidare framkommer i tjänstebeskrivningen att det i arbetsuppgifterna även ingår att hålla sig à jour med nyheter och aktuella förändringar inom studie- och yrkesvägledningsområdet. Det ingår också att delta vid nätverksträffar i länet samt att delta i den konferens som finns inom länets nätverk. Slutligen anges att det finns ett nära samarbete mellan studie- och yrkesvägledaren på Anders-Olofskolan i Hammarstrand.

Ragunda kommun har valt att anställa personer som sedan tidigare funnits i skolan på andra tjänster för att arbeta som studie- och yrkesvägledare. Hansåkersskolans studie- och yrkesvägledare är utbildad barnavårds- och hemkunskapslärare samt specialpedagog. Såväl eleverna som skolans rektor och skolchefen lyfter fram som positivt att studie- och yrkesvägledaren även innehar tjänsten som specialpedagog. Hon känner eleverna, finns alltid i skolan och är därför, enligt eleverna, tillgänglig hela dagen. Dock saknar studie- och yrkesvägledaren formell utbildning för uppdraget.

Studie- och yrkesvägledarens arbete är huvudsakligen koncentrerat till elever i årskurs 9 och sker i form av information och vägledning inför valet av gymnasieutbildning. I årskurs 8 börjar arbetet med att förbereda eleverna inför gymnasieskolan. Eleverna får då en första information om gymnasieprogrammen. Detta arbete intensifieras när eleverna går i årskurs 9. Eleverna erbjuds då individuella vägledningssamtal. Samtalen är frivilliga men de flesta elever har minst ett samtal med studie- och yrkesvägledaren. Om någon elev inte kommer till samtalet försöker studie- och yrkesvägledaren fånga upp eleverna.

² Fortsättningsvis tituleras den person som är anställd för studie- och yrkesvägledningen i Hansåkersskolan för studie- och yrkesvägledare.

Enligt studie- och yrkesvägledaren är det stor variation under året vad gäller den tid som används för studie- och yrkesvägledning. I november, december och januari uppskattar hon att den totala tiden uppgår till cirka 50 procent av hennes arbetstid och efter gymnasievalet blir det en lugn period. Eleverna fun-derar ofta över jullovet på det kommande gymnasievalet. Det händer att några få gör ytterligare besök i någon skola under våren, oftast individuella besök uppger studie- och yrkesvägledaren. Enligt henne varierar elevernas behov från år till år. I år upplever hon att eleverna haft få frågor jämfört med de elever som fanns i årskurs 9 året innan. Det beror, enligt studie- och yrkesvägledaren på att eleverna sedan tidigare har klart för sig vilka program de vill söka. *De är väldigt bestämda i år och vet vad de vill, nästan alla elever har redan bestämt sig.*

Inför språkvalet i årskurs 6 får eleverna information av språklärare och av rektor. Studie- och yrkesvägledaren är inte involverad i språkvalet. Lärarna berättar att eleverna i årskurserna 1-5 är ute på praktik en dag, ungefär en gång per år och oftast på föräldrarnas arbetsplatser. Syftet är att visa på olika arbetsplatser och yrken. Lärarna ansvarar för planeringen och uppföljningen av praktiken. Studie- och yrkesvägledaren är inte involverad i arbetet.

Det framkommer vid intervjuer med studie- och yrkesvägledaren att hon ibland handleder lärare som undervisar i årskurserna 6-9. Hon berättar att lärarna informerar henne om elever i årskurserna 6-9 vad gäller elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling. I övrigt finns inget planerat samarbete mellan dessa lärare och studie- och yrkesvägledaren i frågor som rör studie- och yrkesvägledning. Studie- och yrkesvägledaren känner exempelvis inte till om lärarna integrerar vägledningsfrågor i undervisningen.

Vad gäller samarbete mellan studie- och yrkesvägledaren och de lärare som undervisar eleverna i årskurserna 1-5 finns inget utvecklat samarbete. Lärarna uppger dock att de försöker lyfta vägledningsfrågor i undervisningen. Det kan exempelvis handla om att motivera eleverna genom att förklara vilken nytta de har av exempelvis matematik i relation till olika yrken. Lärarna berättar också att de samtalar med eleverna om framtiden och vad eleverna vill bli.

Vid kvalitetsgranskningen av Hansåkersskolan framkommer att eleverna i årskurs 8 får allmän information inför gymnasievalet. I årskurs 9 intensifieras informationen. Bland annat får eleverna information från en representant för Jämtlands gymnasieförbund om olika nationella program.³

³ Jämtlands Gymnasieförbund är en politiskt styrd organisation vars uppdrag är att tillhandahålla och ansvara för medlemskommunernas gymnasiala utbildningar. Medlemskommunerna är Bräcke, Krokom, Ragunda och Östersund

Studie- och yrkesvägledaren uppger att hon informerar elevernas vårdnadshavare om gymnasievalet via mail och på ett föräldramöte. Vårdnadshavarna erbjuds vid behov även särskild information, exempelvis om någon elev ska flytta till en annan kommun. Om eleverna uttrycker önskemål om något särskilt program eller skola får de genom studie- och yrkesvägledaren information om detta. Exempel som lyftes fram vid intervjuer var information om skidgymnasium eller information om vilket program som är behörighetsgivande om man exempelvis vill bli veterinär.

Skolan organiserar ett besök för alla elever på den gymnasiemässa som de kommunala gymnasieskolorna i Östersund anordnar. Vad gäller fristående gymnasieskolor erbjuds eleverna att besöka dessa. Vidare får skolan besök av det så kallade Framtidståget, ett företag som turnerar över hela landet och bjuder in elever från årskurs 9 till en presentation av olika val som eleverna kan göra vad gäller företag och branscher.

Enligt studie- och yrkesvägledaren kommer flertalet av eleverna i årskurs 9 att bli behöriga att söka till nationella program i gymnasieskolan. Samtliga elever får dock information om introduktionsprogrammen. Studie- och yrkesvägledaren uppger att mellan 17 och 30 procent av eleverna från Hansåkerskolan byter gymnasieprogram eller skola efter påbörjade studier. Detta kan, enligt studie- och yrkesvägledaren, bero på att eleverna blir tvungna att bo på annan ort på grund av att det är för långt att pendla till flertalet gymnasieskolor från elevernas hemort.

Som en del i Skolinspektionens granskning har samtliga elever i årskurs 9 haft möjlighet att svara på en enkät om gymnasievalet och skolans insatser i samband med detta. Av enkätsvaren framgår bland annat att majoriteten av eleverna är nöjda med den information och vägledning de har fått från skolan inför gymnasievalet. Vid intervjuer med elever i årskurs 9 bekräftas att eleverna är nöjda med skolans information om gymnasievalet.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna vid Hansåkerskolan får vägledning och information inför gymnasievalet. Dock är studie- och yrkesvägledningen huvudsakligen koncentrerad på elever i årskurs 9. Skolan har inga rutiner eller samordning vad gäller tidiga insatser kopplade till studie- och yrkesvägledning. Studie- och yrkesvägledningen behöver därför utvecklas så att alla elever under hela sin utbildning ges kontinuerlig studie- och yrkesvägledning integrerad i undervisningen. Lärarnas medvetenhet om studie- och yrkesvägledningens betydelse för elevernas personliga utveckling behöver utvecklas och ses som ett uppdrag för alla som arbetar i skolan. I detta arbete kan samarbetet mellan studie- och yrkesvägledaren och lärarna vidareutvecklas.

1.2 Skolan bidrar till att vidga elevernas perspektiv vad gäller utbildningar, branscher och yrken.

Här undersöks om studie och yrkesvägledningen utgår från, och anpassas efter varje elevs behov så att eleverna får det stöd de behöver för att kunna fatta individuella och välgrundade val till gymnasieskolan. Vidare granskas om skolan medvetet arbetar för att eleverna ska utveckla förmågor som behövs för att kunna göra väl underbyggda studie- och yrkesval, kritiskt granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden. En övergripande frågeställning är om skolan bidrar till att vidga elevernas perspektiv vad gäller utbildningar, branscher och yrken. I detta ingår även att eleverna får inblick i närsamhället och dess arbetsliv och kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder. Slutligen granskas skolans arbete med att motverka att elevernas studie- och yrkesval begränsas av kön, social och kulturell bakgrund eller av eventuella funktionsnedsättningar.⁴

Vid kvalitetsgranskningen av Hansåkersskolan framkommer att de flesta elever som Skolinspektionen intervjuar har bestämt sig för vilket program och vilken gymnasieskola de ska söka till. Studie- och yrkesvägledaren berättar vid intervjun att hon har fördjupningssamtal med de elever som ännu inte har bestämt sig. Vi ser att föräldrarna har stort inflytande på elevernas val och eleverna väljer ofta traditionellt utifrån föräldrarnas yrken, säger studie- och yrkesvägledaren. Många elever har siktet inställt på vad de vill göra efter gymnasiet. De väljer medvetet och traditionellt, berättar studie- och yrkesvägledaren. Till exempel väljer pojkar fordonsprogrammet för att kunna arbeta på sina fäders åkeriföretag. Studie- och yrkesvägledaren informerar om olika möjligheter och pratar med eleverna för att vidga deras perspektiv. Hon berättar att hon, utifrån sin kännedom om eleverna brukar försöka få eleverna att fundera en gång till över sitt val. Studie- och yrkesvägledaren berättar att hon försöker anpassa vägledningen till varje elevs behov.

Skolan har, enligt läroplanen, ett ansvar att motverka traditionella könsmonster och alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av kön, social eller kulturell bakgrund. Enligt studie- och yrkesvägledaren har flickorna i Hansåkersskolan under många år haft högre betyg och fått godkänt i flera ämnen än pojkarna. Under Skolinspektionens besök tog

⁴ 10 kap. 2 § skollagen Lgr 11 avsnitt 2.6

studie- och yrkesvägledaren reda på att det är fler flickor än pojkar som väljer högskoleförberedande program. Intervjuer med elever, lärare och studie- och yrkesvägledaren visar att elevernas studie- och yrkesval följer traditionella mönster vad gäller kopplingen till kön, men också till social och kulturell bakgrund. Studie- och yrkesvägledaren uppger att det är svårt att bryta dessa mönster.

Skolinspektionen uppfattar att studie och yrkesvägledaren ger uttryck för ett engagemang i frågor som rör socialt och kulturellt präglade val till gymnasieskolan. Det finns därmed goda förutsättningar för att utveckla samarbetet med lärarna mot en vägledning inriktad mot att vidga elevernas perspektiv vad gäller framtida val av gymnasieutbildning.

Eleverna får inblick i och erfarenheter av, framförallt det lokala arbetslivet i form av praktisk arbetslivsorientering (prao). Prao förekommer såväl i årskurs 8 som 9. Eleverna får själva hitta praktikplatser och kontakta de arbetsgivare de vill praktisera hos. Om eleverna inte har möjlighet att ordna praktikplats hjälper lärarna till med detta. Skolans syfte med praon är att eleverna ska få komma ut och se hur det är att ingå i arbetslivet. Lärarna ansvarar för elevernas praoperiod, som är en vecka. Studie- och yrkesvägledaren är inte involverad i detta arbete. Eleverna har en arbetsuppgift under praoperioden. Arbetsuppgiften innebär att skriftligt redovisa erfarenheterna samt motivera varför eleven valt den aktuella arbetsplatsen. I uppgiften ingår även en redogörelse för arbetsplatsens, - köns- och åldersfördelning, löneläge samt arbetstider. Arbetet redovisas i form av en dokumentation som sätts upp i skolans entré och därmed delges övriga elever i skolan. Vid intervjuer med Skolinspektionen anger dock några av de intervjuade eleverna att då det inte finns någon systematisk koppling mellan praon och de yrken eleverna är intresserade av, utgör praon inte heller någon direkt förberedelse inför gymnasievalet. Eleverna tycker att praon ger dem inblick i det lokala arbetslivet, men upplever att praon inte tillför dem nya erfarenheter om yrken som de är intresserade av och upplever därför inte praon som särskilt meningsfull.

Lärarna och rektorn berättar att eleverna i årskurserna 1-5, för att få inblick i närsamhället, får göra studiebesök på exempelvis ett sågverk och en bondgård på orten. Studiebesöken görs i välbekanta miljöer och den information eleverna får om arbetsliv och möjligheter till utbildning fokuserar, enligt Skolinspektionens bedömning, överlag på det som är närliggande och välbekant för eleverna. Genom studiebesöken får eleverna inblick i närsamhället, men studiebesöken bidrar inte till att vidga elevernas perspektiv genom att visa på yrken som inte finns med bland de traditionella yrkena i bygden.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att studie och yrkesvägledningen på Hansåkersskolan i flera delar utgår från, och anpassas efter varje elevs behov. Eleverna får inblick i närsamhället och dess arbetsliv bland annat genom att eleverna praktiserar på arbetsplatser och gör studiebesök. För att elevernas perspektiv vad gäller utbildningar, branscher och yrken ska vidgas behöver skolan bidra till att eleverna får information och inblick i även andra miljöer och yrken än det som är välbekant för eleverna. Skolans arbete för att motverka att elevernas studie- och yrkesval begränsas av kön, social och kulturell bakgrund behöver utvecklas.

2. Rektor ger riktlinjer och förutsättningar för vägledningen så att den blir hela skolans ansvar

Här undersöks att rektorn ser till att det finns riktlinjer för hur studie- och yrkesorienteringen ska organiseras. Att det finns system och rutiner för planering, uppföljning och utvärdering av målen för studie- och yrkesvägledningen, att det systematiska kvalitetsarbetet avseende studie- och yrkesvägledningen finns dokumenterat och att resultaten från uppföljningar och utvärderingar används till att förbättra kvaliteten på studie- och yrkesvägledningen. Vidare granskas att rektorn ger riktlinjer och förutsättningar för att studie- och yrkesvägledningen blir ett uppdrag för hela skolan och att rektorn ser till att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter inom studie- och yrkesvägledningen.⁵

Vid kvalitetsgranskningen av Hansåkersskolan framkommer att det inte finns tydliga riktlinjer för hur studie- och yrkesvägledningen ska organiseras för att eleverna ska få kontinuerlig studie- och yrkesvägledning under sin utbildning. Skolans rektor uttrycker dock i samband med granskningen behov av att organisera studie- och yrkesvägledningen i skolan så att det finns rutiner och förutsättningar för att börja med tidiga insatser kopplade till studie- och yrkesvägledningen. I samband med Skolinspektionens intervjuer, och särskilt vid Skolinspektionens avslutande samtal med rektorn, inser rektorn och har förståelse för att hon som rektor behöver verka för att studie- och yrkesvägledningen blir ett gemensamt ansvar för hela skolan. Rektorn menar också att hon kommer att bidra till att skolans studiebesök och prao bättre uppfyller syftet att vidga elevernas perspektiv vad gäller utbildningar, branscher och yrken. Skolinspektionen vill i detta sammanhang lyfta fram att det, enligt läroplanen, är rektorns ansvar att eleverna ska få konkreta erfarenheter som har betydelse för deras val

⁵ 2 kap. 9-10 §§ skollagen Lgr 11 avsnitt 2.8 4 kap. 4-6 §§ skollagen

av fortsatt utbildning och yrkesinriktning. Dock finns det inget lagkrav på att detta ska ske genom exempelvis prao.

I rektorns ansvar ingår också att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen samt se till att detta arbete är dokumenterat. I Hansåkersskolan följs inte studie- och yrkesvägledningen upp och utvärderas inte som en del av skolans systematiska kvalitetsarbete. Skolan har ingen plan och inga uppsatta mål för studie- och yrkesvägledningen. Vägledningen planeras inte som en del av skolans verksamhet och det saknas riktlinjer för hur samarbete mellan lärare och studie- och yrkesvägledaren ska organiseras.

Granskningen visar att studie- och yrkesvägledaren inte får den kompetensutveckling som behövs för att kunna utföra uppgifter inom studie- och yrkesvägledningen. Vid intervjuer med Skolinspektionen säger studie- och yrkesvägledaren att hon själv får ta reda på aktuell information på internet. Hon har exempelvis inte fått någon kompetensutveckling vad gäller den nya gymnasieskolan. Skolan använder inte heller i någon större utsträckning studie- och yrkesvägledarens kompetens för att kompetensutveckla övrig personal på skolan.

Rektorn behöver ta ansvar för att det finns mål för verksamheten och riktlinjer för hur studie- och yrkesvägledningen ska organiseras på skolan samt att det finns system och rutiner för planering, uppföljning och utvärdering av målen för studie- och yrkesvägledningen.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att rektorn behöver ta ansvar för att studie- och yrkesvägledningen genomförs integrerat i utbildningen och bli ett uppdrag för hela skolan. Studie- och yrkesvägledningen behöver följas upp och utvärderas som en del av skolans systematiska kvalitetsarbete. I detta ingår planering, uppföljning och utvärdering av målen för studie- och yrkesvägledningen. Såväl studie- och yrkesvägledaren som skolans personal behöver kompetensutveckling för att eleverna ska få den vägledning som de har rätt till.

3. Huvudmannen tar ansvar för att skolornas studie- och yrkesvägledning fungerar på ett tillfredsställande sätt

Här undersöks att huvudmannen ger skolorna förutsättningar att ge eleverna den studie- och yrkesvägledning som de har rätt till. Vidare granskas att huvudmannen tar ansvar för att skolorna har tillgång till personal med sådan kompetens som krävs för att få arbeta med studie- och yrkesvägledning och att rektorer, lärare och studie- och yrkesvägledare får kompetensutveckling för att kunna utföra sina uppdrag. Här undersöks också att huvudmannen har system och rutiner för planering, uppföljning och utvärde-

ring av verksamheten, att kvalitetsarbetet dokumenteras och att resultaten används för att förbättra kvaliteten på studie- och yrkesvägledningen.⁶

Enligt skollagen har kommunen ansvar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen och andra lagar och förordningar.

Ragunda kommun har för arbetet med vägledning och information inför gymnasievalet valt att anställa personer som sedan tidigare funnits vid Hansåkerskolan och Anders-Olofskolan. Kommunen har avsatt 20 procent på varje skola av två befintliga tjänster vid respektive skola för studie- och yrkesvägledning. Ingen av studie- och yrkesvägledarna i kommunen har utbildning som studie- och yrkesvägledare. Enligt skolchefen är det svårt att få tag på utbildade studie- och yrkesvägledare och läsåret 2012/13 finns det inte någon utbildad studie- och yrkesvägledare i Ragunda kommun.

Tidigare hade kommunen en annan organisation för studie- och yrkesvägledningen. Den nuvarande organisationen har kommunen haft i fyra år. Vid intervjuer med rektorn, studie- och yrkesvägledaren och kommunens skolchef framgår att alla är nöjda med den nuvarande organisationen. Någon strukturerad utvärdering av verksamheten har dock inte genomförts. Skolinspektionen betonar att kommunen, exempelvis genom att följa upp studieavbrott och hur eleverna klarar studierna på gymnasieskolan, kan utveckla och förbättra verksamheten.

Kommunen tillämpar inte resursfördelningssystem utifrån skolornas behov av studie- och yrkesvägledning utan fördelar resurserna lika till Hansåkerskolan och Anders-Olof skolan. Om resursfördelning ska göras behöver kommunen bättre följa upp och utvärdera skolornas arbete, behov och förutsättningar med fokus på studie- och yrkesvägledningen.

Det finns en lokal arbetsplan för studie- och yrkesvägledning för 2012-2013. Planens syfte är att synliggöra studie- och yrkesvägledande insatser i Ragunda kommun och ligga till grund för att organisera likvärdiga insatser i kommunen för att tillgodose elevernas behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet. Planen omfattar en redogörelse för olika aktiviteter och är nyligen framtagen. Det finns därför ingen uppföljning eller utvärdering av planen. Den ingår inte heller i kommunens systematiska kvalitetsarbete. Enligt Skolinspektionen är syftet och de aktiviteter som finns definierade för studie- och yrkesvägledningen i planen övergripande och svåra att följa upp.

Det övergripande politiska målet i kommunen är att flera elever ska läsa vidare på högskolan, idag är det få elever som gör det. Detta övergripande mål fram-

⁶ 2 kap. 8, 29-30 §§ skollagen 4 kap. 3-6 §§ skollagen 10 kap. 2 § skollagen Lgr 11 avsnitt 2.6

går dock inte av de dokument Skolinspektionen tagit del av eller i de intervjuer genomförda med rektorn, lärare och studie- och yrkesvägledaren vid de båda skolorna i samband med granskningen.

Kommunens skolchef menar att det är rektorns ansvar att säkerställa att studie- och yrkesvägledarna på de båda skolorna arbetar efter bestämmelserna i skollag och läroplan. Skolchefen följer upp arbetet med studie- och yrkesvägledningen i dialog med rektorerna. Han identifierar dock ett behov av att utveckla kvalitetsarbetet så att det även innefattar studie- och yrkesvägledningen. Skolinspektionen betonar att huvudmannen har ansvar för att det systematiska kvalitetsarbetet dokumenteras och analyseras. Detta kräver att verksamheten ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att huvudmannen behöver säkerställa att såväl Hansåkerskolan som Anders-Olofskolan har förutsättningar att genomföra en ändamålsenlig studie- och yrkesvägledning som förbereder eleverna för aktiva livsval. För detta behöver kommunen ta ansvar för att skolorna har tillgång till personal med sådan kompetens som krävs för att få arbeta med studie- och yrkesvägledning och för att rektorn, lärare och studie- och yrkesvägledaren får kompetensutveckling för att kunna utföra sina uppdrag.

Rektorernas ansvar i studie- och yrkesvägledningen behöver tydliggöras. Vidare behöver huvudmannen utarbeta system och rutiner för ett systematiskt kvalitetsarbete med planering, uppföljning och utveckling av studie- och yrkesvägledningen. Målen för verksamheten behöver tydligt ta sin utgångspunkt i de krav som ställs i läroplanen och skollagen. Det systematiska kvalitetsarbetet behöver dokumenteras och analyseras för att det ska vara möjligt att systematiskt följa upp och utvärdera verksamheten.

Syfte och frågeställningar

Syftet med granskningen är att bedöma om den granskade huvudmannen och skolan ger eleverna tillgång till den studie- och yrkesvägledning som de har

rätt till enligt skollag och läroplan. Skolinspektionen bedömer kvaliteten på studie- och yrkesvägledningen och uppskattar verksamhetens ändamålsenlighet att förbereda eleverna för aktiva livsval.

Utvärderingar och forskning inom området visar att studie- och yrkesvägledningen ofta är lågt prioriterad i skolan och att det generellt finns brister i planering, uppföljning och utvärdering av vägledningen hos både skolor och huvudmän. Med utgångspunkt i detta granskar Skolinspektionen kvaliteten på studie- och yrkesvägledningen i relation till det ansvar som rektor och huvudman har för att studie- och yrkesvägledningen utformas så att den når de nationella målen.

Följande tre frågeställningar ligger till grund för att kunna svara på den övergripande frågeställningen *om eleverna på skolan får den studie- och yrkesvägledning som de har rätt till enligt skollag och läroplan:*

- *Ges alla elever tillgång till kontinuerlig vägledning av sådan kvalitet att eleverna kan göra medvetna och väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning?*
- *Ger rektorn riktlinjer och förutsättningar för vägledningen så att den blir hela skolans ansvar?*
- *Tar huvudmannen ansvar för att skolornas studie- och yrkesvägledning fungerar på ett tillfredsställande sätt?*

Metod och material

Inför granskningen på skolan har inspektörerna tagit del av dokument med relevans för skolans studie- och yrkesvägledning och även genomfört en enkätundersökning med elever i två årskurser.

Vid skolbesöket har inspektörerna genomfört intervjuer med rektor, studie- och yrkesvägledare, lärare och elever. I granskningen ingår även en intervju med en representant för huvudmannen.

Besöket har avslutats med en återkoppling till rektor där inspektörerna redogör för Skolinspektionens preliminära bedömningar.

Dokumentstudier, enkäter och intervjuer utgör tillsammans det underlag utifrån vilket Skolinspektionen bedömer studie- och yrkesvägledningen på skolan.

Dokumentstudier

Dokumentstudierna ger en inblick i skolans organisation och arbete med studie- och yrkesvägledning och förbereder inspektörerna för skolbesöket genom att ge underlag för att ställa frågor.

Intervjuer

Vid skolbesöken genomförs intervjuer i grupp och enskilt. Intervju med **rektor** och representant för **huvudmannen** sker separat och utgör ett viktigt underlag för att förstå de strukturer och förutsättningar som finns för verksamheten. Intervju med **studie- och yrkesvägledare** ger en ökad förståelse för den vägledning som ges på skolan och vilka förutsättningar vägledaren har att följa bestämmelser i skollag och läroplan. **Lärare** i flera ämnen och från flera årskurser på skolan intervjuas i grupp. Dessa intervjuer ger underlag för att ta reda på om studie- och yrkesvägledningen är ett ansvar som delas av alla på skolan. **Elever** i årskurs 9 intervjuas i grupp. Elever ur lägre årskurser bidrar med sina erfarenheter genom enkätsvar. I intervjuerna med eleverna kommer inspektörerna åt mer kvalitativa aspekter av de frågor som granskningen ska besvara.

Elevenkäter

Elevenkäterna utgör ett komplement för att få svar på de centrala frågeställningarna och ett jämförelsematerial till det underlag som samlas in vid intervjuerna på skolan.